

GÁGYOR PÉTER IMRE

LEGKEDVESEBB VÁROSOM

Sok város volt a lakhelyem és kevés vált közülük, ha átmenetileg is, édes, szép hazámmá. Az élet rövid, vagy szerencsés esetben egy hosszú vándorlásra emlékeztet. Megszületsz egy helyen, amit világra jötted pillanatában nem ismeresz és nem is mersz otthonod, sőt hazád gyanánt tudatosítani. Fokozatosan körbetapogatod a helyszínt, és benyomásaid mesebeli tapasztalatai alapján birtokba vennéd a környezetet. Gyökeret vernél. Ez volna a szülőföld varázsának a tudatalatti fundamentuma. De csak akkor lehet honteremtésed varázslatos, ha a világ változása, a politika histériái el nem sodornak onnan, vagy ha a szülőhelyed lelkesben elraktározott képeit nem zúzná szét a kegyetlenül változó sor az időben.

Hogyan írják meg a tizenkilencedik századi vagy korábbi költőink versekben „szülőföldük szép határát” ma? Felöltik Márai Sándor emlékeztetés krédója, aki az ezerszer visszaálmódott Kassája bűvkörét naplóiban gyakran felidézte. Azt a várost, ahol több mint másfél évtizedet éltem én is, és ablakomból kihajolva a Szent Erzsébet-dómnak toronyóráján nézhettem meg a pontos időt. Mit kapott volna vissza Márai képelete, ha az én időmben tér Kassára haza? A sodró változásokat, a lakótelepektől bilincsekbe zárt régi városnak a régivel még azonosítható hangulati torzóját, az erodálódó magyar nyelvet a város terein, utcáin? Kassán 7-8 évesen utaztam életemben először villamoson, amelyen még akkor többnyire magyarul beszéltek. 25 évesen költöztem Kassára. Akkor már a magyar szó az utcán, villamoson egyre ritkábbá gyérült. Ezt érezhette meg San Diegoban az író is? A groteszk valóságot, amikor leírta, hogy nekünk a haza csak az anyanyelv lehet.

Ipolságon születtem. Még fel sem eszmélhettem igazán, Nagyanyám a kitelepítés fehér cédulás viharai elől elcipelte Körnöcbányára. A meredek hegyek közé szorult szépséges bányaváros első benyomásainak köszönhetem talán, hogy sosem érintett meg Petőfi Alföldje. Talán Körnóc lehetne mégis életem legszebb városa. Vagy inkább a város fölé magasodó Szent Katalin gótiikus székesegyház büszke tornya. Oda menekülhettem fel a két nyelv, a szlovák utcanyelv és

a hazai magyar szó mindennapi ütközéseiből. Emlékszem még a sötét lépcsőházra, a homorrúra kopott félelmetes kőlépcsőkre, amelyeken négykézláb másztam föl Nagyapához. Nagyapagyér nyugdíja mellett toronyörkődött. Negyedóránként két harang kongatásával mérte az időt.

Az idő mindenkié, és mindannyian rabjai vagyunk az időnek a térben. Az időben és térben rajzolódni ki a sors fura, olykor abszurd kalandjai. Csendesülvén a kitelepítés viharai, iskoláimat már a szülővárosomban kezdtem el magyar nyelven. A Kálvária hegyéről csodálhattam a szeszélyes Ipoly meandereit és a vad határon túli Börzsönyt. Rám is fért a vigasztaló látvány, az iskolatársaim fülének nevetésgesen torz anyanyelvemet szinte újra kellett tanulnom (frissitenem).

Majd újabb városok következtek. Az akkor még egyértelműen magyar nyelvű (észak) Komárom, ahol négy év után leérettségiztem, majd Pozsony következett, ami nekem a szerelem és a családalapítás városa volt. Itt kezdtem el közéleti kalandjaimat: az újságírást, a magyar klubmozgalmat, és 68 augusztusában ide (is) vonult be a szovjet hadsereg. Majd Kassára költöztünk. Miután engem is eltávolítottak a magyar sajtóból, az amatőr, majd hivatásos színházban kerestem az önkifejezésem lehetőségét. Kis késéssel ezeket az álmaim is összetörte a politikai terror. Maradt még azonban a színház lehetősége, de csak a határon túl. Rendeztem Kecskeméten, Szolnokon és Győrött. Közben a husáki Csehszlovákia meg nem bocsájto szigora családostul kitorölt az állampolgárok jegyzékéből. Tán ennek hatására kezdődött el a magyarországi 3/3 zaklatása.

Megoldásnak maradt egy újabb emigráció. Duderstadt, Göttingen, München. Mégis megpróbálhatom összegyűrni valamennyi stációm-ból a legkedvesebb várost, de nem megy. Marad Körnöcbányán a torony, az egykori emlék. Ma már ez is nosztalgia. A toronyban Nagyapám helyett már az automata méri az időt. És megmaradt számomra Márai nyomán, a lélek legszebb hona: a csodálatos anyanyelv.

Kiadványunkat támogatta a Szlovák
Köztársaság Kisebbségi Kulturális
Alapja.

Realizované s finančnou podporou
Fondu na podporu kultúry
národnostných menšín.